

Factsheet: Cizinci v hlavním městě Praha

Kulatý stůl k integraci cizinců na lokální úrovni, Praha, 21.3.2018

1. Základní údaje o hlavním městě Praha (k únoru 2018)

Rozloha:	496 km ²
Počet obyvatel:	1 290 073
Hustota osídlení:	2601 obyv./km ²
Průměrná měsíční mzda:	39 173 Kč
Míra nezaměstnanosti	2,32 %

2. Obecné údaje o cizincích v Hlavním městě Praze

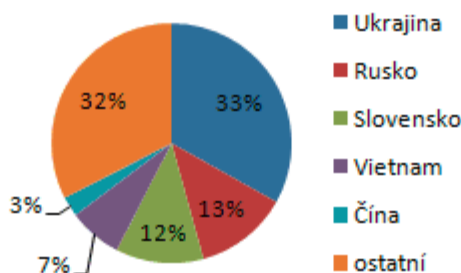
Hlavní město Praha (“HMP”) je oblastí s **největší koncentrací cizinců** v České republice. Podle údajů Českého statistického úřadu zde ke konci roku 2016 pobývalo 184 264 osob cizí státní příslušnosti, což představuje **více než 14 % všech obyvatel** HMP (oproti celostátnímu průměru, který činí přibližně 4,5 %), a 37 % všech cizinců žijících v ČR. Počet cizinců usazených na území HMP přitom setrvale roste, k propadu nedošlo ani v období hospodářské krize po roce 2008. Oproti roku 2005 se jejich počet více než zdvojnásobil. Podle údajů ČSÚ pobývá na území HMP nejvíce občanů Ukrajiny (přes 47 000), dále pak Slovenska (29 000), Ruska (více než 22 000), a Vietnamu (přes 12 000). Do výše uvedených čísel však není zahrnut značný počet občanů Slovenska popř. dalších zemí EU, kteří v Praze pobývají, avšak nejsou zde oficiálně přihlášení k pobytu (viz graf dále).

Ženy představovaly 44 % ze všech cizinců žijících v HMP, což je bezmála 3 % pod republikovým průměrem. Z hlediska věkové struktury jsou mezi cizinci nejvíce zastoupeni lidé v kategorii 30-34 let a 25-29 let. Celkově významně převažují cizinci v produktivním věku.

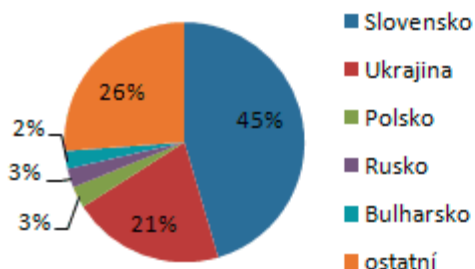

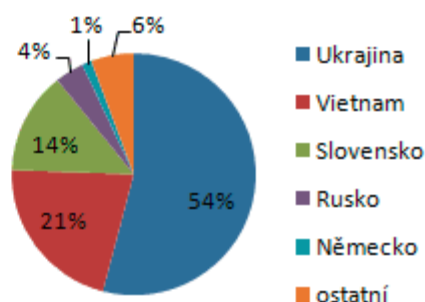
Nejčastěji zastoupená státní občanství cizinců v kraji

Cizinci-zaměstnanci podle státního občanství

Cizinci-živnostníci podle státního občanství

Cizinci v HMP dle státní příslušnosti a typu ekonomické aktivity (zdroj: ČSÚ)

3. Integrace cizinců v HMP

Hlavní město Praha lze v kontextu ČR označit za jednoho z průkopníků integrace cizinců a interkulturní práce mezi aktéry místních samospráv. Magistrát i některé městské části každoročně vypisují grantové výzvy na podporu integrace cizinců na svém území.

Nezastupitelnou roli zde hraje **Integrační centrum Praha (ICP)**, které od svého založení v roce 2012 plní roli regionálního koordinačního orgánu pro oblast integrace cizinců. Založením a provozem tohoto centra naplňuje hl. m. Praha národní Koncepti integrace cizinců, která dlouhodobě podporuje fungování celkem 13 integračních center v jednotlivých krajích ČR.

ICP má roli informačního a komunitního střediska a je realizátorem, iniciátorem a koordinátorem integračních opatření v rámci hl. m. Prahy. Vedle vlastních aktivit zaměřených na integraci cizinců, včetně zajišťování bezplatných poradenských služeb a interkulturní práce (viz dále), je ICP v rámci své koordinační funkce zodpovědné za organizování činnosti **Regionální poradní platformy (RPP)**, tj. místa pro pracovní setkání relevantních aktérů z oblasti integrace migrantů v hl. m. Praze.

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Platforma sdružuje členy z řad MHMP, jednotlivých městských částí, NNO, migrantských sdružení, státních institucí, školských a vzdělávacích zařízení a mezinárodních organizací.

Stejně jako v případě dalších regionálních center financovaných z Azylového a migračního fondu EU (AMIF), i zde se v praxi ukazuje být bariérou nemožnost využívat předmětných prostředků na podporu občanů zemí Evropské unie. Tato skutečnost vytváří značnou nerovnováhu a paradoxně znevýhodňuje občany EU v jejich přístupu k integrační podpoře. V současné době je projednávána novela cizineckého zákona, která má za cíl převést regionální integrační centra pod financování ze státního rozpočtu, což by tento problém řešilo.

Z hlediska strategických dokumentů byl, převážně díky zapojení RPP, v roce 2013 přijatý primární dokument „Návrh priorit pro oblast integrace cizinců na území HMP pro období 2014-2016“. Na ten navázala **první pražská koncepce pro oblast integrace cizinců**, která byla pražským zastupitelstvem schválena na období 2014–2017 a stanovila si pět priorit pro oblast integrace migrantů na území HMP: 1) vznik analýzy postavení migrantů na území hl. m. Prahy, 2) financování integrace cizinců na území hl. m. Prahy, 3) informovanost, 4) vzdělávání a 5) přístup migrantů k sociálním a návazným službám.

Následně, na základě zpracované Analýzy postavení migrantů a migrantek na území hl. m. Prahy, výstupů z pracovních skupin RPP i na základě revize všech priorit první pražské koncepce, byla koncem roku 2017 zpracována aktualizace pro další období let 2018-2021. **Aktualizovaná koncepce** zachovává jako samostatné priority tři oblasti – 1) informovanost, 2) přístup migrantů k sociálním a návazným službám a 3) vzdělávání, nově byla jako samostatná priorita zařazena oblast 4) soužití majoritní společnosti a migrantů. Pokračování systémového financování integrace migrantů je rovněž v koncepci obsaženo jako nezbytná podmínka efektivního naplňování priorit politiky integrace cizinců.

Koncepce od svého vzniku představuje východisko pro navazující **akční plány** integrace migrantů na území HMP. Tyto stanovují konkrétní aktivity v rámci navržených opatření jednotlivých priorit, a to ze začátku pro období jednoho kalendářního roku a od roku 2018 pro období dvou kalendářních let.

Koncem roku 2017 byl spuštěn **informační webový portál www.prahametropolevsech.cz**, který má sloužit jako klíčový zdroj informací pro cizince, ale i odborníky a veřejnost. Web obsahuje databázi institucionálních aktérů integrace cizinců z veřejného a neziskového sektoru, další informace, aktuální data a dokumenty sloužící ke sdílení zkušeností z integrace cizinců i k informování o aktuálním dění v této oblasti v HMP. Vedle webového portálu je ze strany HMP soustavně podporována i další tematicky cílená a celopražská distribuce tištěných i digitálních materiálů. Například v nedávné době ICP zprovoznilo i **mobilní aplikaci Prager**, obsahující praktické informace pro cizince.

4. Interkulturní práce a komunitní tlumočení

Podpora migrantů, majoritní společnosti a veřejných institucí při vzájemné komunikaci a posilování přátelského soužití v diverzifikující se české společnosti byly v rámci sociální práce vykonávány již od 90. let 20. století. Od začátku nového milénia pak začaly převážně nevládní organizace se sídlem v Praze rozvíjet projekty zaměřené na vzdělávání a činnost v oblasti interkulturního zprostředkování, které byly určeny primárně pro migranty. Nové přístupy se etabloují v reakci na potřebu migrantů, odborníků a veřejných institucí zajistit profesionální služby v rámci pomáhajících profesí a v rámci služeb veřejných institucí, aby napomohly překonávání jazykových a sociokulturních bariér mezi majoritou a migranty a přispěly k efektivní komunikaci v interkulturním prostředí a k odbourávání neprofesionálních zprostředkovatelských služeb pro migranty, které často hraničí s vykořisťováním.

Názvy nových specializací však určovali jednotliví realizátoři projektů dle svých preferencí a různých akcentů v oblasti vzdělávání a výkonu činnosti daných profesí. Setkáváme se tak s názvy **komunitní tlumočnick, sociální tlumočnick, sociokulturní mediátor, interkulturní mediátor, interkulturní asistent, interkulturní pracovník**. V roce 2014 se pojmenování u většiny zainteresovaných subjektů ustálilo na pojmech interkulturní pracovník a komunitní tlumočnick.

Interkulturní práce je disciplína v rámci pomáhajících profesí, jejímž cílem je napomáhat odstraňovat sociokulturní a jazykové bariéry při jednání mezi veřejnými institucemi a migranty a přispívat k harmonickému a spravedlivému soužití v kulturně rozmanité společnosti. Interkulturní práce vychází především ze sociální práce specializované na cílovou skupinu migranti, komunitního tlumočení, mediace, interkulturní komunikace, migračních studií a veřejné správy s akcentem na principy fungování občanské společnosti.

V současnosti prozatím neexistuje žádná závazná definice profese interkulturní pracovník. Co však existuje, je **návrh karty typové pozice interkulturní pracovník v Národní soustavě povolání a kvalifikačního standardu profese interkulturní pracovník v Národní soustavě kvalifikací**. Tento materiál obsahuje jasné popsání kompetencí a činností profese, jakož i možnost složit kvalifikační zkoušky pro získání osvědčení pro výkon profese. Nyní probíhá několikaleté připomínkové řízení ohledně jeho finálního schválení. V roce 2014 byla založena **Asociace pro interkulturní práci**, která si klade za cíl etablovat danou profesi v ČR, zaštitit její výkon i etické standardy. V současnosti je však její činnost utlumena a slouží pouze k předávání praktických zkušeností mezi jednotlivými interkulturními pracovníky.

V praxi interkulturní pracovník poskytuje asistenci, včetně tlumočení, při jednání mezi migranty a veřejnými institucemi (úřady, školy, nemocnice atd.). V případě, že je zároveň pracovníkem v sociálních službách, poskytuje základní sociální poradenství v českém a dalším jazyce (např. informace o typech bytových oprávnění, podnikání, zaměstnání, vzdělání, zdravotnictví atd.) a

rovněž tak pomáhá se zorientovat v novém prostředí (např. seznamuje s právy a povinnostmi migrantů v ČR, předává kontakty

na neziskové organizace pracující s migranty, sblíží komunitu cizinců s majoritou apod.). Interkulturní pracovník je nestranný a má za cíl zajistit porozumění všech jednajících stran.

Vedle interkulturní práce některé organizace pracují s obsahově obdobným pojmem komunitní tlumočení. **Komunitní tlumočení** (nazýváno též sociálním tlumočením, kontaktním tlumočením, doprovodným tlumočením, tlumočením ve veřejných službách nebo kulturním tlumočením) má za cíl umožnit efektivní oboustrannou komunikaci mezi jedincem, který není schopen se dorozumět v českém jazyce a zástupcem veřejné instituce či služby. Profesionální komunitní tlumočení předpokládá velmi dobrou znalost obou kultur a jazyků a schopnost předcházet možným konfliktům vzniklým z neobratného zacházení s kulturními rozdíly.

Hlavním iniciátorem a nositelem profese komunitního tlumočnicka, včetně pravidelného zajišťování jejich vzdělávání je **nevládní organizace META, o. p. s.** Tato organizace také vypracovala **etický kodex** komunitních tlumočnicků, který upravuje obecná i konkrétní pravidla pro výkon profese komunitního tlumočnicka. Jednotlivé body kodexu specifikují, kdo je komunitní tlumočnick, jaká je jeho role v procesu komunikace, jaké jsou jeho povinnosti a práva, co může a/nebo nemůže být obsahem služby a jaké podmínky musí být splněné, aby komunitní tlumočnick mohl poskytovat plnohodnotné služby.

S ohledem na výše uvedenou paralelnost obdobných přístupů bude jednou z ambicí kulatého stolu, pro jehož účely je tento factsheet formulován, i pokračování diskuze o perspektivách interkulturní práce/komunitního tlumočení, jejich vzájemném vztahu, výhodách a nevýhodách, či případných alternativních přístupech.

5. Interkulturní práce a komunitní tlumočení v Praze

V Praze interkulturní pracovníci pracují v několika neziskových organizacích a ICP a jsou k dispozici pro klienty primárně na objednání. Výjimkou jsou asistenční služby podobné interkulturní práci, které jsou na denní bázi dostupné na pobočkách Ministerstva vnitra, odděleních pobytu cizinců OAMP. Tyto služby historicky vznikaly od roku 2011 ve spolupráci s organizací InBáze, aktuálně je hlavním dodavatelem služby Charita ČR.

Při jednáních mezi migranty a úřady, v nemocnicích, školách či jinde je potřeba kontaktovat interkulturního pracovníka nebo komunitního tlumočnicka s potřebnou jazykovou znalostí. Takové služby poskytují v Praze následující organizace:

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

InBáze: <http://www.inbaze.cz/asistencni-a-poradenske-sluzby-pro-migranty/>
Integrační Centrum Praha: <http://www.icpraha.com/interkulturni-pracovnici/>
META o.p.s. (komunitní tlumočníci): <http://www.meta-ops.cz/kontakty-na-komunitni-tlumocniky>
Poradna pro integraci: <http://p-p-i.cz/interkulturni-prace/interkulturni-prace-praha/>
Sdružení pro integraci a migraci: http://www.migrace.com/cs/clanky/880_simi-pokracuje-se-sluzbou-interkulturni-prace

Magistrát hlavního města Prahy v posledních letech investoval prostředky na rozvoj interkulturní práce z vlastního rozpočtu. V roce 2016 koordinovala výkon interkulturní práce v šesti městských částech nevládní organizace Asociace pro interkulturní práci, od roku 2017 tuto funkci zastává Integrační centrum Praha (ICP).

Podobné kroky učinil i Magistrát města Brna, který od roku 2017 financuje projekt na integraci cizinců, v rámci kterého jsou zaměstnaní čtyři interkulturní pracovníci přímo v rámci brněnského magistrátu. Jedná se o sociální inovaci a pilotní snahu místní samosprávy zavést službu interkulturního zprostředkování přímo do svých struktur, přičemž se počítá s potenciálem rozšíření tohoto konceptu, který by do budoucna mohl být převzat i dalšími samosprávami v rámci ČR. Nadále však zůstává otázkou možnost systémového zakotvení profese interkulturní pracovník do české legislativy. Hlavním důvodem je snaha zajistit udržitelnost profese, její standardizaci, akreditované vzdělávání, etické aspekty a financování.

Klíčové zdroje:

<https://www.czso.cz/csu/cizinci/40002d9089>
<https://www.czso.cz/csu/czso/cizinci-v-cr>
<http://www.icpraha.com/>
<http://www.icpraha.com/interkulturni-pracovnici/>
<http://www.inbaze.cz/asistencni-a-poradenske-sluzby-pro-migranty/>
<http://interkulturniprace.cz/co-je-interkulturni-prace/publikace-o-interkulturni-praci/>
http://interkulturniprace.cz/wp-content/uploads/2015/10/formovani-profese-interkulturni-pracovnik_publikace.pdf
<http://interkulturniprace.cz/wp-content/uploads/2016/04/doporuceni-interkulturni-prace-2016.pdf>
<http://www.meta-ops.cz/komunitni-tlumoceni>
<http://metropolevsech.eu/cs/>
http://www.praha.eu/jnp/cz/o_meste/finance/dotace_a_granty/mestske_granty/integrace_cizincu/index.html
http://www.praha.eu/public/1e/ad/85/2181317_660642_Koncepce_HMP_pro_oblast_integrace_cizincu.pdf
<http://p-p-i.cz/interkulturni-prace/interkulturni-prace-praha/>

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost